

INFORMAČNÝ LIST PREDMETU

Kód: XSJKNB009		Názov: Fonetika a fonológia posunkových jazykov	
Zabezpečuje: Katedra slovenského jazyka a literatúry			
Druh vzdelávacej činnosti: Prednáška, Seminár		Počet kreditov: 5	Odporúčaný semester: LS
Rozsah vzdelávacej činnosti (v hodinách): Týždenný: 2/1 Za obdobie štúdia: LS 60,30			Stupeň štúdia: 1.
Metóda vzdelávacej činnosti: Kombinovaná			
Odporúčaný semester	Študijný program		
1.rok LS	Slovenský jazyk v komunikácii nepočujúcich (XSjvKN-D1) Slovenský jazyk v komunikácii nepočujúcich (XSjvKN-E1)		
Podmieňujúce predmety:			
Podmienky na absolvovanie predmetu: Spôsob hodnotenia a skončenia štúdia predmetu: Ukončenie skúškou Priebežné hodnotenie: Študent absolvuje 1 praktický a 3 čiastkové písomné testy. Praktický test je zameraný na 4 základné typy posunkov (jednoručné posunky, dvojručné symetrické posunky sdvoma aktívnymi rukami, dvojručné symetrické posunky sjednou aktívnou rukou, dvojručné asymetrické posunky sjednou aktívnou rukou). Ide o opraktickú ukážku jednotlivých posunkov prostredníctvom videonahrávok. Písomné testy sú zamerané na: - fonetickú afonologickú štruktúru jednotlivých posunkov, - pozície úst, - slovný popis jednotlivých parametrov manuálnej anemanuálnej zložky posunkov. Študent musí pri každom písomnom teste dosiahnuť minimálne 80 % bodov. Pokiaľ študent nesplnil štyri testy (praktický test a 3 písomné testy), nie je možné absolvovať záverečný test. Podmienkouabsolvovaniapredmetuje aj realizáciacontactnejčastipredmetu–samoštúdiom, najmä odporúčanej literatúry. Záverečné hodnotenie: Aktívna účasť na predmete (minimálne 75 %), priebežná práca na seminári, plnenie zadaných úloh, záverečný písomný test (úspešnosť minimálne 70 %). Na získanie hodnotenia Aje potrebné získať najmenej 91 bodov, na získanie hodnotenia Bnajmenej 81 bodov, na hodnotenie C najmenej 71 bodov, na hodnotenie D najmenej 61 bodov, na hodnotenie E najmenej 51 bodov. Ukončené:			
Výsledky vzdelávania: Študent dokáže: VV 1: zrozumiteľným spôsobom vysvetliť aopísať základné pojmy fonetiky afonológie posunkového jazyka, VV 2: analyzovať lexikálne jednotky slovenského posunkového jazyka na jednotlivé parametre ako najmenšie stavebné jednotky, VV 3: vyhľadať minimálne páry jednotlivých posunkov, VV 4: demonštrovať 4 základné typy posunkov (jednoručné posunky, dvojručné symetrické posunky sdvoma aktívnymi rukami, dvojručné symetrické posunky sjednou aktívnou rukou, dvojručné asymetrické posunky sjednou aktívnou rukou), VV 5: slovným popisom opísať jednotlivé parametre manuálnej anemanuálnej zložky posunkov, VV 6: identifikovať pozície úst ako súčasť posunkov, VV 7: identifikovať fonologické procesy vprúde posunkovania epentéza (vkladanie), elízia (vynechanie), redukcia (oslabenie), metatéza (prešmyknutie), asimilácia (spodobovanie), VV 8: vysvetliť historické zmeny vo forme posunkov prechod posunkov od ikonickosti karbitrárnosti, zmena miesta artikulácie, zmena pohybu ruky/rúk, zmena tvaru ruky/rúk, zmena dvojručného posunkv na jednoručný, zmena zloženého posunkv na jednoduchý posunok, strácanie kontaktu smiestom artikulácie, VV 9: plnohodnotne interpetovať funkcie nemanuálnych prostriedkov vo všetkých jazykových rovinách posunkového jazyka.			
Stručná osnova predmetu: 1. Fonetika a fonológia posunkových jazykov – fonetika, fonológia, fonetika posunkového jazyka, fonológia posunkového jazyka, minimálny pár, dištingtívne rysy. 2. Typológia posunkov posunkových jazykov – vymedzenie pojmov (aktívna ruka, pasívna ruka, dominantná ruka, nedominantná ruka), typológia posunkov. 3. Fonologické obmedzenia foriem posunkov – jazykové obmedzenie, fyzické obmedzenie. 4. Historické zmeny vo forme posunkov – prechod posunkov od ikonickosti karbitrárnosti, zmena miesta artikulácie, zmena pohybu ruky/rúk, zmena tvaru ruky/rúk, zmena dvojručného posunkv na jednoručný, zmena zloženého posunkv na jednoduchý posunok, strácanie kontaktu smiestom artikulácie. 5. Fonologické procesy v prúde posunkovania – segmentálne javy vjazyku, epentéza (vkladanie), elízia (vynechanie), redukcia (oslabenie), metatéza (prešmyknutie), asimilácia (spodobovanie). 6. Parametre posunkov v slovenskom posunkovom jazyku – miesto artikulácie, tvary ruky, pohyb ruky/rúk, orientácia dlane aprstov, kontakt, vzájomná poloha dvoch rúk. 7. Pohyby úst v posunkovom jazyku – hovorený komponent, orálny komponent, pozície apohyby úst. 8. Motivácia, ikonickosť a metafora v posunkových jazykoch – kognitívna lingvistika, motivácia, ikonickosť, metafora, vizuálny symbolizmus. 9. Prozódia, funkcie nemanuálnych prostriedkov – suprasegmentálne javy, nemanuálne prostriedky aich funkcie.			

Odporičaná literatúra:

ARVENSISOVÁ, M.: Sémanticko-syntaktické a sociopragmatické osobitosti tlmočenia slovenského posunkového jazyka. Banská Bystrica : Belianum, 2017. 172 s.

BAKER, A. – van den BOGAERDE, B. – PFAU, R. – SCHERMER, T. (eds.): The Linguistics of Sign Language: An introduction. Amsterdam, Philadelphia : John Benjamins Publishing Co., 2016. 378 s.

BELÁKOVÁ, M.: Slovenský jazyk vprimárnom vzdelávaní 1. Trnava : Pedagogická fakulta Trnavskej univerzity vTrnave, 2013. 89 s. Dostupné na: <<https://pdf.truni.sk/e-ucebnice/sjvpv1/>>.

DÍKYUVA, H. - MAKAROĞLU, B. – ARIK, E.: Turkish Sign Language Grammar. Ankara : The Republic of Turkish Ministry of Family and Social Policies, 2017. 318 s. Dostupné na: <<http://turkishsignlanguage.engineer.com/turkish-sign-language-grammar>>.

GARDELKOVÁ, B.: Konceptualizace emocí v českém znakovém jazyce (Na příkladu hněvu). Diplomová práce. Praha : Filozofická fakulta Karlovy univerzity, 2017. 138 s.

FENLON, J. - CORMIER, K. - BRENTARI, D.: The phonology of sign languages. In The Routledge Handbook of Phonological Theory, 2017. Dostupné na: <www.researchgate.net/publication/326293270_Sign_language_phonology>.

KLABANOVÁ, L.: Vizualní percepce a fonologické formy lexémů českého znakového jazyka (frekvenční analýza vybraných parametrů znaků). Bakalárska práca. Praha : Filozofická fakulta Karlovy univerzity, 2012. 102 s.

KOUDELKOVÁ, Š. – TARCSIOVÁ, D.: Posunkuj so mnou: Základná posunková zásoba pre deti so sluchovým postihnutím. Bratislava : Iris, 2017. 202 s.

LACHMANOVÁ, D.: Změny ve výšce realizace znaků českého znakového jazyka vlivem koartikulace. Diplomová práce. Praha : Filozofická fakulta Karlovy univerzity, 2016. 146 s.

LÍŠKOVÁ, L.: Frekvenční analýza tvarů ruky ve vybraných slovnících českého znakového jazyka. Bakalárska práca. Praha : Filozofická fakulta Karlovy univerzity, 2013. 126 s.

MAREŠ, J.: Orální komponenty v českém znakovém jazyce. Bakalárska práca. Praha : Filozofická fakulta Karlovy univerzity, 2011. 94 s.

OBERFALZEROVÁ, A.: Tvary ruky českého znakového jazyka a typy jeho znaků (frekvenční analýza komunikace českých neslyšících). Bakalárska práca. Praha : Filozofická fakulta Karlovy univerzity, 2015. 167 s.

OKROUHLÍKOVÁ, L.: Notace znakových jazyků. Praha : Karolinum, 2015. 302 s.

OKROUHLÍKOVÁ, L.: Znaky pro barvy v českém znakovém jazyce a jejich etymologie. Praha : Filozofická fakulta Karlovy univerzity, 2016. Dostupné na: <<https://dspace.cuni.cz/handle/20.500.11956/96525>>.

QUER, J. – CECCHETTO, C. – DONATI, C. – GERACI, C. – KELEPIR, M. – PFAU, R. – STEINBACH, M.: SignGram Blueprint: A Guide to Sign Language Grammar Writing. Berlin : Walter de Gruyter GmbH 2017. 896 s.

SANDLER, W.: The fonological organization of sign languages. 2012. Dostupné na: <www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3608481/>.

TRSKOVÁ, H.: Vizualní symbolismus v českém znakovém jazyce. Bakalárska práca. Praha : Filozofická fakulta Karlovy univerzity, 2020. 59 s.

VLKOVÁ, J.: Mluvní komponenty v českém znakovém jazyce. Bakalárska práca. Praha : Filozofická fakulta Karlovy univerzity, 2018. 67 s.

VOJTECHOVSKÝ, R. (ed.): Posunky.sk: Prekladový slovník slovenského jazyka – slovenského posunkového jazyka[online]. Bratislava : Snepeda, 2018 2021. Dostupné na: <www.posunky.sk>.

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu: slovenský

Poznámky:**Hodnotenie predmetov:**

Celkový počet hodnotených študentov: 89

A	B	C	D	E	FX
37%	15%	9%	12%	8%	19%

Vyučujúci:

PaedDr. Bc. Roman Vojtechovský, prednášajúci, skúšajúci, cvičiaci

Dátum poslednej zmeny: 01.09.2026

Schválil: prof. PhDr. Juraj Hladký, PhD.